

Vizsgára készülünk

„Minden embernek természete, hogy törekszik a tudásra.”
(Arisztotelész)

Elevenítsd fel a legjobb és a legrosszabb felelési élményedet! Mi lehetett az oka, hogy egy felelet jól, illetve rosszul sikerült?

Eddigi tanulmányaid során már többször feleltél szóban, illetve sokszor adtál számot tudásodról írásban is. Az is lehet, hogy már több írásbeli és szóbeli vizsgán is túl vagy. Ebben az évben befejezed a középiskolai tanulmányaidat, érettségi vizsgát teszel, felvételizel, és további tanulmányaid során többször fogsz szóban és írásban is vizsgázni. Az alábbiakban ehhez szeretnénk segítséget adni.

A **vizsga** nagyon hasonlít az iskolai felelethez, de általában nagyobb **vizsga** tétje van, nagyobb ismeretanyagból kell számot adnod. Ahhoz, hogy sikeres vizsgázó legyél, az alábbi lépéseket kell megtenned:

1. Fel-
készülés
a vizsgára.

2. Vizsga.

3. A vizsga-
helyzet,
az értékelés
átgondolása,
önértékelés.

Felkészülés a vizsgára

Figyeljétek meg az alábbi, vizsgázókat ábrázoló képeket! Mit gondoltok, kinek hogy sikerülhetett a vizsgája?

Gyűjtsd össze egy pókhálóábrába, hogyan szoktál egy feleletre, dolgozat-írássra készülni!

A vizsgára készülés első és fontos lépése, hogy ismerd a vizsgakövetelményeket: a vizsga formáját (szóbeli vagy írásbeli), mennyi idő áll a rendelkezésedre a vizsga alatt a felkészülésre, a feleletre vagy az írásra, mikor lesz a vizsga stb.

A következő lépés a vizsgához szükséges tananyag összegyűjtése. Fontos, hogy már a tanulás kezdetekor a birtokodban legyenek azok a könyvek, jegyzetek, próbavizsga-feladatok, tételek stb., amelyek segítik a tanulást.

A felkészülés egyik legfontosabb lépése az időbeosztás. Ahhoz, hogy a felkészülési időt jól ki tudd használni, elengedhetetlen az időterv készítése. Az időterv kidolgozásához az alábbiakat vedd figyelembe:

- Milyen előismereteim vannak a témában? Könnyen vagy nehezen tanulom az adott tárgyat?
- Boldogulok-e magamban, vagy esetleg szükségem lesz tanulótársakra?
- Mekkora anyagmennyiséget vagyok képes megtanulni egy nap?
- Hányszor kell ismételnem a biztos tudáshoz?

A tanulás több fázisban történik: előkészítés, rögzítés/bevésés, ismétlés. Az egyes fázisok során a tudásanyag lépcsőzetesen egymásra épül, az ismétlés során jobban rögzül, így kialakul a tudásanyagon belüli összefüggésrendszer. Az eleinte hatalmasnak, kezelhetetlennek tűnő ismeretanyag átlátható, logikus rendszerré változik. Ebben sokat segíthetnek a különféle jegyzetelési és vázlatírási technikák is.

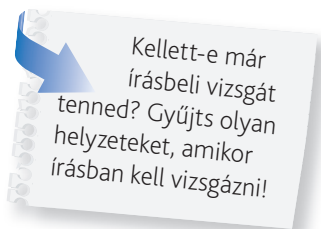
Nevez meg néhány olyan jegyzetelési technikát, amelyet a tanulás során használsz!

Az, hogy ki mennyi időt szán a tanulás során az egyes fázisokra, változó és egyéntől függő. Itt megadunk egy olyan időbeosztást, amely általános iránymutató lehet.

Fázisok	Tevékenység	Ráfordított idő
Az előkészítés fázisa	Itt történik az anyag olvasása, tömörítése, a lényeg kiemelése, a jegyzetelés, a tétel kidolgozása.	FELE ⌚
A rögzítés/ bevésés fázisa	Ebben a fázisban már nincs ismeretlen anyagrész. Fejezetről fejezetre, tételtől tételtre haladva történik a rögzítés, az esetleges hiányok pótlása, javítása, a saját jegyzet további tömörítése.	NEGYEDE ⌚
Az ismétlés fázisa	A saját jegyzeteinkből újra áttekintjük a teljes anyagot. Ilyenkor az „aha, emlékszem, tudom” élménye biztonságérzetet, önbizalmat adhat, amely jelentősen csökkenti a vizsgadrukk érzését.	NEGYEDE ⌚

Az ismétlés szakasza esetleg lehet rövidebb is. Az itt megtakarított idő jól jöhet akkor, ha kiderül, hogy valami még kimaradt, valami még nem világos. Nagyon fontos, hogy a tervet igyekezz betartani.

Az írásbeli vizsga

Több olyan vizsgaalkalom van, amikor írásban kell számot adnod tudásodról. Az írásbeli vizsgákon meghatározott idő alatt kell a feladatot megoldanod, ezért nagyon fontos, hogy a rendelkezésre álló időt jól oszd be. A vizsga során nem számíthatsz senki segítségére, nincs visszajelzés, hogy éppen jól vagy rosszul dolgozol. A vizsgafeladatok általában tesztjellegűek, vagy egy téma, kérdés hosszabb írásbeli kifejtését várják el. Utóbbi esetben hosszabb, jól átgondolt, pontos írásbeli szöveget kell készítened a megadott műfajban. Mivel az érettségien több tárgyból is kaphatsz ilyen szövegalkotásos feladatot, ezért a tanultak alapján most áttekintjük, hogy mi a legfontosabb feladatot, mire érdemes figyelned.

A feladat utasításának értelmezése	Alaposan olvasd el a feladatot, illetve a hozzá tartozó szöveget! Értelmezd, hogy mi a feladat! Ezt mindig az utasítás felszólító igéje fejezi ki (<i>érvelj, foglald össze, bizonyítsd</i> stb.). Ezután keresd meg a feladatleírásban a témára összpontosító kulcsszavakat, amelyekből megtudod, hogy miről és hogyan kell írnod!
A feladat átgondolása	• Ha szövegrészlet (idézet, mottó) alapján kell érvelő szöveget írnod, elsőként értelmezd a szöveg legfontosabb gondolatát! Gondold végig, mivel értesz egyet, mit cáfolnál, mivel egészítenéd ki az idézett szöveg tartalmát! • Ha kérdésre kell válaszolnod, próbálj állító és cáfoló választ is adni, majd mérlegeld, hogy melyik tükrözi inkább a véleményedet! • Ha tételmondatot kapsz az érvelő fogalmazáshoz, akkor dönts el, hogy elfogadod vagy cáfolod a tételmondat tartalmát!
Ötletek összegyűjtése, tervezés	• Először kulcsszavakban gyűjtsd össze és csoportosítsd a véleményedet bizonyító különféle ötleteket! • Válogass az összegyűjtött érvötletek közül aszerint, hogy melyek az erősebb érvek! • Tervezd meg, hogyan haladsz az érvelésben: keretes vagy a fokozásos érvelést alkalmazol-e!
Vázlat készítése	Ugyan kevés az idő az írásbeli vizsgán, de megéri egy rövid, kulcsszavakból álló vázlatot készítened, amely segíti a szöveg kidolgozását.
A szöveg kidolgozása	• Kezdj hatásos kérdéssel, kijelentéssel, problémafelvetéssel! • Utalj a kifejtés menetére az elővázlatban! • Egyszerűen, világosan fogalmazd meg a véleményedet! Ha szükséges, értelmezd a tételben előforduló főbb fogalmakat is! • A cáfolat célja a saját vélemény megerősítése. Ezért a cáfolat után tömören ismételd meg a véleményedet! • Alkalmazd a szövegben többféle stílusesszöközt: hasonlatot, példázatot, metaforát, párhuzamot, ellentétet, felsorolást, fokozást! • Hasznos, ha a szövegalkotás végén röviden összefoglalod a témát. • Zárd fogalmazásod egy újabb hatásos érveléssel vagy idézettel, saját véleményed frappáns megfogalmazásával, humoros közléssel, a téma továbbgondolásával, cselekvésre buzdítással vagy kérdéssel!
A szöveg ellenőrzése	Ha elkészültél a szöveggel, mindenképpen olvasd át újra, javítsd a tartalmi és a helyesírási hibákat!

Néhány jó tanács az írásbeli vizsgára:

- Ne kezd el rögtön a feladat/feladatok megoldását! Tanulmányozd, értelmezd a feladatot, a kérdéseket! Érdemes átfutnod az egész feladatsort, mert így felmérheted, hogy milyen hosszú, hány feladatot, kérdést tartalmaz, milyen típusú feladatok vannak. Ez segít a rendelkezésre álló időt beosztani.
- Ne törekedj a feladatok sorrendben történő megoldására! Mindig azt írd le először, amit tudsz!
- A feladatok kidolgozása előtt mindig gondosan olvasd el és értelmezd az utasításokat! Ha nem az utasításoknak megfelelően válaszolsz, akkor értékes pontokat veszíthetsz.
- A dolgozat beadása előtt tanácsos átnézned az egész dolgozatot, ellenőrizned a leírtakat. Az esetleges hibákat javítsd! Javításnál törekedj az egyértelműségre!
- Törekedj a jól áttekinthető, esztétikus, olvasható külalakra! Az agyonjavított, ide-oda beszúrt kiegészítések rontják az összehatást, még ha tartalmilag rendben is van a dolgozat.

Sorold fel, milyen eszközöket kell feltétlen egy írásbeli vizsgára vinned!

A szóbeli vizsga

Írásban vagy szóban szeretsz jobban számot adni tudásodról? Válaszodat indokold is meg!

A szóbeli vizsgán lényeges az első benyomás. Ezért fontos, hogy az alkalomnak megfelelő öltözetben jelenj meg. Igyekezz udvariasan viselkedni!

Ha van mód felkészülni a szóbeli feleletre, akkor a legelső feladat a vizsgatétel értelmezése. Ez után következhet a tétel kidolgozása, amely soha ne az egész szöveg leírásából álljon. Elég egy bő, a fő kulcsfogalmakat tartalmazó vázlatot írni a témából, amelyről majd a feleléskor beszélni tudsz. Ha vannak adatok, nevek, amelyek a tétel szempontjából fontosak, akkor ezeket is rögzítheted a vázlatban.

A felelés kezdetekor hatásos egy rövid bemutató vázlattal indítani, azaz néhány pontban összefoglalni, hogy miről is lesz szó a feleletben.

Hasznos az elmélet bemutatását példákkal, egyéni meglátásokkal is színesíteni, kiegészíteni.

Ha a vizsgáztató kérdést tesz fel, és azt hirtelen nem tudod megválaszolni, akkor ne add fel rögtön! Kérj egy kis gondolkodási időt, esetleg néhány segítő gondolatot! Hatásos ilyenkor, ha hangosan gondolkodsz. Ebből is látja a vizsgáztató, hogy nem vagy felkészületlen, sőt így még segíteni is tud neked.

Az is előfordulhat, hogy nem érted pontosan a vizsgáztató kérdését. Ilyenkor udvariasan kérd meg, hogy ismétlje meg a kérdést!

Tudod-e?

Nincs olyan ember, aki valamennyire ne szorongana a vizsgáktól. Bizonyos mértékig a feszültség szintjének növekedése hasznos lehet, hiszen az egészséges mértékű szorongás, feszültség aktivál, és a teljesítmény javulását eredményezi. A lámpaláz legyőzésének legfontosabb ellenszere a biztos tudás. Aki alaposan felkészül, annál a feszültség hamar oldódik. Ha mégse, akkor érdemes a vizsga előtt mély, hasi légzéseket végezni, lazítani.

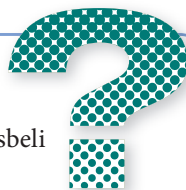
A vizsga után

A vizsga után már nincs sok teendőd, főleg, ha sikeresen teljesítettél. Mindig érdemes egy kis időt szánni azonban arra, hogy végiggondold a vizsgát. Ha sikeres volt, akkor mi volt annak az oka, ha nem, akkor miért. Miben hibáztál, mit kell másképpen tenni majd? Fontos annak a tudatosítása is, hogy mitől volt a vizsga sikeres, mit érdemes a következő felkészüléskor és megmérettetéskor alkalmazni.

A vizsga olyan ellenőrzési mód, ahol a jelölt írásban vagy szóban ad számot tudásáról. A vizsgázás lépései:

1. Felkészülés a vizsgára.
2. Az írásbeli és/vagy a szóbeli vizsga.
3. A vizsgahelyzet, az értékelés átgondolása, önértékelés.

1. Mutasd be, milyen szakaszai vannak a vizsgának!
2. Adj tanácsot barátodnak, hogyan készüljön a vizsgára!
3. Mutasd be egy rajzos ábra segítségével a szóbeli és az írásbeli vizsga közös és eltérő jellemzőit!
4. Írj egy rövid újságcikket, amelyben az érettségi vizsgák előtt álló társaidnak igyekszel segíteni néhány vizsgázási praktikával!

A nyelv és az ember

„Nyelv nélkül nincs szellem, nincs erkölcs. A nyelv maga az emberség... Nyelv nélkül semmi sincsen. Mindennek kezdete, gyökere és lényege a nyelv...”

(Fábry Zoltán)

Idézd fel, mit tanultál korábban a nyelv és a beszéd kapcsolatáról!

A nyelv és a kommunikáció

Nevezd meg a kommunikációban használható nyelvi és nem nyelvi jeleket! Egészítsd ki a felsorolásokat az itt látható plakátból vett példákkal!

Virtual Adventures

Játékos, kötetlen, szórakoztató!

Milyen témák várhatók ebben a tanévben?

A **Virtual Adventures 5** a 2010. év jelentős eseményeihez, évfordulóhoz, az angolszász világ érdekességéhez kapcsolódik. A feladatsorok többek között a **vancouveri téli olimpia színeire, angol királyi kastélyokba, az Egyesült Államok déli vidékeire** kalauzolja a versenyzőket. Közben híres színészekkel, zenészekkel, politikusokkal és írókkal-költőkkel ismerkedhetnek meg. Izeltőt kapnak a **'non-sense rhyme'** furcsaságából, a legemlékezetesebb április 1-jei tréfából és egy izgalmas irodalomtörténeti vitából, hogy vajon **Shakespeare**-e a neki tulajdonított drámák szerzője. Vagyis az idei vetélkedő is igazi szellemi kalandokat kínál az angolul tanulóknak.

Értékes díjak!

1. díj: angoliai utazás

2. díj: laptop

3. díj: szótárgép

Minden hónapban ajándék a legjobbnak
Regisztráláshoz keresd fel a kiadó „vetélkedő” oldalát:
www.ntk.hu/web/guest/angolvetelkedo

 NEMZETI TANKÖNYVKIADÓ

A játék kiemelt támogatói

Az emberek életében meghatározó szerepe van a nyelvnek. A nyelv segítségével beszélünk, azaz kapcsolatot teremtünk, ismereteket szerzünk és közvetítünk, általa fejezhetjük ki érzelmeinket, hívhatjuk fel embertársaink figyelmét. A nyelv az emberi **kommunikáció** legfontosabb **eszköze**. A nyelvi elemkészletből válogatva alkotjuk meg a kommunikációs körülményeknek megfelelő szöveget.

Más emberek mondandóját akkor értjük meg, ha ismerjük azt a nyelvet, amelyen beszélnek. A nyelv tudása azonban nem elegendő a kölcsönös megértéshez. Amikor a nyelvet használjuk, azaz szöveget alkotunk, nem csak nyelvi szabályokhoz igazodunk. A nyelv és a beszéd nem választható el a viselkedéstől. A kommunikációban nemcsak a nyelvi eszközök játszanak szerepet, hanem a beszélők egész magatartása is. A nyelv az emberek közötti kapcsolatokban folyton változik: alakul az elemkészlete, és módosulnak a szabályai. Ugyanakkor valamilyen állandóság is szükséges egymás megértéséhez, ezeket a nyelvi és viselkedési hagyományokat tanulják meg utódaink. A nyelv **változása** és viszonylagos **állandósága** a sikeres kommunikáció feltétele.

A nyelv és a gondolkodás

Mit gondolsz, melyik a fontosabb, a nyelv vagy a gondolkodás? Indokold meg véleményedet!

Lehetséges-e nyelv nélkül gondolkodni? Vagy a nyelv határozza meg, miként gondolkodunk?

Két ellentétes vélemény van a nyelv és a gondolkodás viszonyáról. Az egyik felfogás szerint a nyelv és a gondolkodás két külön dolog, és az egyik függ a másiktól. Míg az ellenkező vélemény szerint a nyelv és a gondolkodás azonos dolog, és nem képzelhető el gondolkodás nyelv használata nélkül. Az igazság valahol a két vélemény között van. Az első felfogás azt próbálja tisztázni, hogy a nyelv függ a gondolkodástól, vagy a gondolkodás a nyelvtől. Az emberek általában azt vallják, hogy előbb születnek a gondolatok, majd ezután öntjük szavakba őket. Ezt támasztja alá az is, ahogyan a kisgyermek megtanulnak beszélni. Gondolkodni, a világot megismerni már akkor is képesek, amikor még nem tudnak beszélni. Egy másik nézet szerint a nyelvhasználat határozza meg a gondolkodásmódot.

Egy napjainkban népszerű, harmadik elképzelés szerint a nyelv és a gondolkodás **kölcsönösen feltételezik egymást**, ez azonban nem jelenti azt, hogy azonosak volnának. Sok olyan hétköznapi esetet lehetne említeni, amelyek azt bizonyítják, hogy a nyelv a sikeres gondolkodási folyamat legfontosabb eszköze. Ha kölcsönösségüket elismerjük, akkor azt is elfogadjuk, hogy a nyelv a gondolkodási folyamat nélkülözhetetlen része, és a nyelv megértéséhez gondolkodnunk kell. Mindkettő elengedhetetlen az emberi kommunikációhoz, a világ megértéséhez és megismeréséhez.

A nyelv és a társadalom

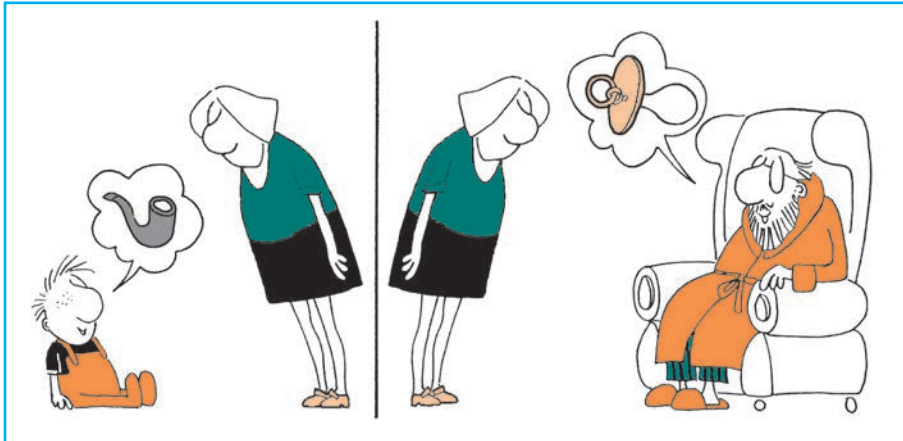

Érvelj amellett, miért fontos a nyelv az egyén és a társadalom számára!

Hol élsz? Mivel foglalkozol? Ezek a leggyakrabban feltett kérdések, amikor valakivel megismerkedünk. Elég azonban csak megszólalnunk, s már sok mindent elárulunk: magunkról, életünkről, társadalmi hely-

zetünkről. **Nyelvhasználatunkat** nemcsak **külső tényezők**, azaz a lakóhely, a foglalkozás, az iskolázottság határozzák meg, hanem szerepet játszanak beszédünkben és viselkedésünkben **belső tényezők** is: életkorunk, nemünk, öröklött tulajdonságaink.

Írj humoros képaláírást a rajzokhoz!

Saját **nyelvváltozatunkat** kisgyermekkorunk óta **tanuljuk** a családban, alakul az iskolában, hatnak rá a tömegtájékoztató eszközök, munkahelyünk is. A kisgyermekben tanulás által alakul ki az a képesség, hogy anyanyelvén szavakat, mondatokat tudjon összerakni, tehát fokozatosan sajátítja el anyanyelve elemkészletét és nyelvi szabályait. Ahhoz azonban, hogy megértsen másokat, különféle beszédhelyzetekben helyesen ítélje meg mások viselkedését, illetve ő is képes legyen a megfelelő magatartásra, a kommunikációs szabályokat is meg kell tanulnia. Az ember akkor képes különféle szerepeket betölteni a társadalomban, ha ismeri a nyelvi és a viselkedési normákat. A nyelv teszi lehetővé számunkra, hogy a családhoz, nagyobb csoportokhoz, a társadalomhoz tartozzunk.

Segítségével szerzünk új ismereteket, adjuk át utódainknak a hagyományokat, őrizzük kultúránkat. A nyelv kifejezi a nemzethez való tartozásunkat. Anyanyelvünk a magyar nyelvi közösséghez való tartozás legfontosabb szimbóluma.

Nyelv és cselekvés

Vitassátok meg, mi lehet az oka, hogy a két férfi nem érti meg egymást!

– Jó napot! Megjött az újság?
– Már a múlt héten is hiába nyitottam ki, nincsen forgalom. Aki meg jön, az csak azért jön be, hogy egy kicsit megpihenjen, beszélgessen.

– Megkapta már az újságot? Már délután van.

– Tegnap se tudtam bezárni, mert beült ide a Kovácsné, tudja, a harmadikról. Itt ült egész délután, és az unokáiról mesélt.

Amikor kommunikálunk, cselekszünk is. Valódi megbocsátást jelent, ha szavakkal megbocsátunk azoknak, akik megbántottak bennünket. Az üdvözlés, az ígéret sem csupán a nyelv használata, hanem egyben már cselekvés is. A nyelvi cselekvés három összetevőjét (aktusát) különböztették meg a kutatók:

- lokúciós aktus** ● A **lokúciós aktus** maga a megnyilatkozás kimondása/leírása. A *Hideg van.* mondat elhangzását jelenti.
- illokúciós aktus** ● Az **illokúciós aktus** a megnyilatkozó szándékát közvetíti a hallgatónak. Ez többféle lehet, pl.: kérés, óhajtás, felszólítás, kijelentés. Az előbbi mondatnál maradva, például azért állapítjuk meg, hogy hideg van, mert a társunkat, aki az ablak mellett ül, arra szeretnénk kérni, hogy csukja be az ablakot.
- perlokúciós aktus** ● A **perlokúciós aktus** azt jelenti, hogy az elhangzott üzenet milyen hatást vált ki a hallgatóban. A *Hideg van.* mondatot hallva társunk ezt kérésnek fogja fel, és becsukja az ablakot. De az is lehet, hogy zavarásnak vagy éppen parancsnak tekinti, és úgy is reagál rá.

Az előző összetevőket a nyelvtudományban beszédettnek vagy **beszédaktusnak** nevezik. A bemutatott aktusok azonban nem csupán a beszédben fordulhatnak elő, hanem a kommunikáció minden formájában is. Így akár írásban is, illetve nem nyelvi formában.

beszédaktus

Nevezétek meg, mi lehet az alábbi írott, illetve nem nyelvi kommunikáció üzenete a feladó részéről (illokúciós aktus), és mi a befogadó számára (perlokúciós aktus)!

A kommunikáció akkor eredményes, ha a beszédpartnerek együttműködnek. Az együttműködésnek van néhány alapszabálya, amelyet jó, ha ismerünk, és be is tartunk a mindennapi beszélgetéseink során. A legfontosabb **együttműködési elvek**:

együtt-
működési
elv

- Igazodjunk a beszélgetés tárgyához, kapcsolódjunk beszélgetőpartnerünk szavaihoz (a kapcsolódás elve)!
- Csak annyit mondjunk, amennyi szükséges, se többet, se kevesebbet (a mennyiség elve)!
- Ne mondjunk hamis dolgokat, mert azzal félrevezethetjük társunkat, és ne beszéljünk homályosan, kétértelműen vagy szószátyár módjára (a minőség elve)!
- Igyekezzünk érthetően, pontosan fogalmazni, és jól hallhatóan beszélni (a mód elve)!

A fenti szabályok mellett fontos, hogy a kommunikációban udvariasan is viselkedjünk. A legfontosabb nyelvi udvariassági szabályok a következők:

- Tapintat: légy előzékeny, tartsd szem előtt a beszédpartner érdekeit, szolgálj a javát!

- Rokonszenv: mutass rokonszenvet, csökkentsd az ellenszenvet!
- Egyetértés: keresd az egyetértést, csökkentsd a nézeteltérést!
- Szerénység: légy szerény, ne dicsérd magad, dicsérd inkább a partnert!

Beszéljétek meg, hogy a megismert együttműködési és udvariassági alapszabályok közül a lecke elején olvasható párbeszéd résztvevői melyeket sértették meg!

Szoros kapcsolat van a nyelv és a kommunikáció, a nyelv és a cselekvés, a nyelv és a társadalom, valamint a nyelv és a gondolkodás között. **Kölcsönösen hatnak egymásra**, és egymást kölcsönösen feltételezik.

1. Indokold meg, miért van fontos szerepe a nyelvnek a kommunikációban!
2. Mondj példát arra, amikor egy kijelentés már egyben cselekvés is!
3. Mi a szerepe a nyelvnek az egyén és a társadalom életében? Hogyan hat a társadalom a nyelvhasználatra?
4. Milyen viszony van a nyelv és a gondolkodás között?

